

13. Huralyuk V.M. Vplyv fotoperiodu na tsyrkadianni rytmy sekretyiyi kortykosteronu v stresovanykh shchuriv // Bukovyns'kyy medychnyy visnyk. – 2006. – Т.10, №4. – S. 38-41. [in Ukrainian].
14. Ji-Zhong Chenh. Accelerated metabolism and exclusion of 4-hydroxynonenal throughinduction of RLIP76 and hGST.8 is an early adaptive response of cells to heat and oxidative stress. J. Biol. Chem. 2001;276(44):41213-41233.
15. Kolb V. G. Opredeleniye aktivnosti tseruloplazmina v krovi / V. G. Kolb, V. S. Kamyshnikov// Spravochnik po klinicheskoy khimii.– Minsk: Bela rus', 1982.– S. 290–291. [in Russian].
16. Korenev N. M., Nosova E. M. Clinicalhemodynamic parameters of cerebral disorders formation at adolescent with primary arterial hypertony. PEDIATRY OBSTET. GYNECOL. 2002; (2):15-18. (In Ukrainian).
17. Korobeynikova, E.N. (1989). Modifikatsiya opredeleniya produktov POL v reaktsii s tiobarbiturovoy kislotoy[Modification of the definition of LPO products in a reaction with thiobarbituric acid]. Laboratornoye delo – Lab., 7, 8-10 [in Russian].
18. Mannervik B., Guthenberg C. Glutathione transferase. Methods Enzymol. 1981;77:231-235. Esterbauer H., Zolner H. Methods for determination of aldehydic lipid peroxidation products. Free Radic. Biol. Med. 1989;(2):197- 203.
19. Pirozhkov S. V., Panchenko L. F. Role of aldehyde dehydrogenases in the metabolism of malonic dialdehyde in the rat liver. Biochemistry. 1988;53(9):1443-1448. [in Russian].
20. Pishak V.P., Huralyuk V.M. Vplyv stresu na morfolohichnu orhanizatsiyu nadnyrnykovykh zaloz u rizni periody doby // Bukovyns'kyy medychnyy visnyk. – 2005. – Т.9, №3. – S.135-137. [in Ukrainian].
21. Srivastava S., Liu S. Q., Couklin D. J., Zacarias A., Srivastava S. K., Bhatnagar A. Involvement of aldose reductase in metabolism of atherogenic aldehyde. Chem. Biol. Interact. 2001;130-132(1-3):563-571.
22. Uchida K. Role of reactive aldehyde in cardiovascular disease. Free Radical. Biol. Med. 2000; 28(12):1685-1696.
23. Volkova Y. V., Davydov V. V. Effect of immobilization stress on the content of products of free radical oxidation of lipids and proteins in subcellular fractions of the brain of rats of different age. Ukr. Biokhim. Zhurn. 2009;81(2):45-49. [in Russian].

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Цимбал О.М.,

*викладач кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя
Харківської гуманітарно-педагогічної академії*

ЕЛЕМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ВИКЛАДАННІ МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА МИСТЕЦЬКИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО

Актуальною проблемою сучасної мистецької освіти є впровадження у професійну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва ЗЗСО форм і методів дистанційної освіти, забезпечення навчального процесу електронними навчальними засобами, які

органічно входять до системи дистанційного навчання, яке відбиває тенденції інформатизації сучасної освіти. У сучасній науці практично відсутні дослідження щодо розроблення, впровадження дистанційних курсів у галузі мистецької освіти, їх забезпечення електронними навчальними ресурсами. У навчальних середовищах мистецьких вишів України створені окремі дистанційні курси з музичного, образотворчого, хореографічного мистецтва. Проте, створення дистанційних курсів із дисциплін мистецької освітньої галузі наразі лише розпочинається.

Розроблення й активного впровадження електронних освітніх ресурсів потребують, зокрема музично-теоретичні навчальні дисципліни: українська та зарубіжна музична література, аналіз музичних творів, гармонія, сольфеджіо, елементарна теорія музики, які посідають вагомe місце у процесі підготовки вчителів музичного мистецтва. Результатами викладання зазначених дисциплін є володіння студентами різноманітними фаховими компетенціями: здатністю орієнтуватися в загальних тенденціях розвитку вітчизняної та світової музичної культури, основних музичних стилях й напрямках, усвідомлювати характерні ознаки творчості найвидатніших композиторів, їхніх найбільш відомих творів; здатністю до теоретичного аналізу музичних творів різних форм, жанрів і стилів, до аналізу окремих елементів музичної мови, здатністю усвідомлювати основні гармонічні засоби і закономірності, застосовувати їх у практичних завданнях, здатністю використовувати набуті знання й навички у подальшій професійній діяльності.

Дистанційне навчання як один із засобів професійної мистецької освіти на сьогоднішній день залишається недостатньо розвиненим із двох причин: значних відмінностей від традиційної методики викладання музичних дисциплін, основою якої є безпосередній контакт викладача і студента, і, як наслідок, складності виходу за межі багаторічного досвіду в напрямку застосування інформаційних технологій.

Музично історичні дисципліни (наприклад, *«Музична література»*) з одного боку є складовою власне музичної підготовки, сприяючи всебічному формуванню музиканта, з іншого – вони придатні до впровадження елементів дистанційного навчання.

Використання електронних навчальних засобів у дистанційній роботі з музичної літератури складається з кількох головних частин. Передусім, це надсилання у «групу» електронного лекційного матеріалу, доповненого візуальними даними (репродукціями творів образотворчого мистецтва, портретами діячів музичного мистецтва, фотоматеріалами тощо) та аудіо-фрагментами музичних творів. Необхідною ланкою є також засоби дидактичної адаптації студентів у дистанційному середовищі через онлайнві лекції та консультавання з використанням інформаційно-довідкових мультимедійних джерел, електронних підручників і посібників, навчально-методичних програмних засобів тощо.

Електронні навчальні засоби характеризуються високим ступенем інтерактивності й наочності завдяки застосуванню технологій мультимедіа, виконують значно більше навчально-розвивальних функцій порівняно з паперовими виданнями: інформаційне забезпечення, подача навчальної інформації з певної дисципліни; відпрацювання вмій і навичок у практичній роботі тощо.

Важливим чинником успішного впровадження будь-якого дистанційного курсу, одним із його ключових завдань є ефективний зворотній зв'язок викладачів зі студентами, серед позитивних наслідків якого: досягнення цілей навчання, розвиток самооцінки, заохочення викладачів і студентів до діалогу у процесі навчання тощо.

Засобами зворотного зв'язку є: перевірка результатів засвоєння матеріалу (наприклад, тестовий контроль на всіх етапах навчального процесу), надання здобувачам освіти завдань із самостійної роботи (з відправленням викладачу). Для того щоб перевірити сформованість ключових знань, набутих під час вивчення дистанційного курсу з музичної літератури, достатньо провести звичайне тестування з використанням тестових завдань різних типів. Перевірка розвиненості навичок слухання музики, розпізнавання музичних творів на слух вимагає проведення музичної вікторини (впізнавання творів із визначенням їх авторів, частини або конкретної теми великого твору). Вікторини можна розроблювати у двох варіантах: прослухати музичний фрагмент і вибрати правильну відповідь серед запропонованих або вписати відповідь у відведене місце, вказавши автора, точну назву твору та розділ, акт опери, частину симфонії, партію чи тему тощо.

До завдань із самостійної роботи здобувачам освіти пропонується залучати мультимедійний контент, зокрема проекти зі створення творчих портретів композиторів, інтерпретацій музичних творів зі шкільного педагогічного репертуару. Реалізація завдань забезпечується використанням сучасних інтернет-ресурсів.

Навчальний процес дистанційної роботи з дисципліни «*Гармонія*» також передбачає використання електронних навчальних засобів. У «групу» надсилаються електронні методичні настанови до практичних занять. До кожного виду практичних завдань додаються рекомендації до виконання, які сприятимуть ефективнішому усвідомленню і практичному використанню гармонічних закономірностей музичної мови. Виклад кожної теми супроводжується значною кількістю нотних прикладів (зразки побудови акордів у чотириголоссі, їх сполучень, мелодії для гармонізації), що створює можливість використовувати зазначений матеріал у дистанційному вивченні дисципліни. Студентам пропонуються завдання: законспектувати теоретичний матеріал, відповісти на запитання після кожної теми, виконати практичні та творчі завдання (побудувати письмово у чотириголосому викладі вивчені акорди, їх з'єднання, гармонізувати мелодію з використанням вивченого гармонічного засобу). За необхідності, викладач консультує студентів онлайн у форумах, чатах, бесідах, групах.

Засобами зворотного зв'язку є надсилання відповіді викладачеві в електронному вигляді. Викладач виявляє будь-які помилки, що підлягають виправленню, та невідповідності у виконанні запропонованих навчальних завдань. Важливе значення має також аналіз позитивних характеристик виконання завдання, ініціатива у додатковому вивченні поставленого питання тощо. Важливо, щоб після виконання кожного навчального завдання студент отримував повну інформацію щодо покращення власних результатів та подальшого особистого та професійного зростання. Результативність зворотного зв'язку визначається також його частотою, тобто кількістю взаємодій між студентом та викладачем за допомогою різних комунікативних засобів та інтерактивних навчальних технологій. Важливість якості зворотного зв'язку в умовах дистанційного навчання зумовлена також обмеженою можливістю студента задавати додаткові питання, вимагати пояснень чи коментарів від викладача щодо виконання завдань.

Аналогічні засоби роботи використовуються у викладанні дисципліни «*Елементарна теорія музики*», завданнями якої є: вивчення студентами музичних виражальних засобів та їх графічної фіксації, засвоєння музичної термінології, набуття технічних навичок побудови елементів музичної мови, вільного орієнтування в нотному тексті музичних творів тощо.

У школах естетичного виховання сольфеджіо та музична грамота вивчаються як один навчальний предмет. Надалі, під час здобуття передвищої та вищої музичної освіти, ці дисципліни розширюються: опанування дисципліни «Елементарна теорія музики» супроводжується слуховим закріпленням отриманих навичок. Відповідно, корелюються завдання дисципліни «Сольфеджіо»: розвиток музичного слуху та формування музичної грамотності, слухове та інтонаційне опанування елементів музичного мовлення тощо. Основним методом навчання і виховання є практична діяльність, яка нерозривно пов'язана з інтонуванням як реалізацією звучання – внутрішнім слухом, або голосом, або за допомогою інструменту. Засобами дистанційного навчання сольфеджіо на сьогоднішній день є, передусім, онлайн-уроки, зокрема уроки з викладачем, який спілкується зі студентами через Internet (за допомогою скайпа, вайбера або через платформу Zoom). Студентам також електронною поштою або через вайбер надсилається електронний текст теоретичного матеріалу з нотними прикладами і надаються завдання: інтонування гам, інтервалів, акордів в тональності або від звуку, сольфеджування одно- та двоголосся. Новою формою роботи є відео-звітність: записи на відео виконання різних видів домашньої роботи надсилаються викладачу через вайбер або іншим шляхом.

Активний розвиток інформаційних технологій у XXI ст. спричинив необхідність модернізації всіх ланок системи освіти України. Одним із пріоритетних напрямів модернізації є дистанційне навчання. Розвиток дистанційного навчання музичних (у тому числі музично-теоретичних) дисциплін є актуальною потребою української музичної освіти. Цим обумовлена необхідність пошуку нових інтерактивних форм і методів організації дистанційного навчання майбутніх учителів музичного мистецтва, як невід'ємної складової професійної фахової підготовки.

Вчитель музичного мистецтва у майбутній професійній діяльності має застосовувати елементи технології дистанційного навчання, активно запроваджені в загальноосвітніх навчальних закладах. Освоєння технології дистанційного навчання має бути необхідною складовою процесу його навчання у ЗВО. Отже, формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до використання технології дистанційного навчання відбуватиметься ефективніше за умови активного впровадження дистанційних курсів з музичних дисциплін у навчальний процес та залучення студентів до розробки і оформлення змісту дистанційних курсів.